

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMMÅT

Pris
3.50
per år

Tidskrift
Utgifven af Göteborgs Kvinnoförening.

N:o 7.

1886.

1:sta årg.

J. A. Wettergren & Co., GÖTEBORG,

rekommendera sitt stora, rikt sorterade lager af engelska, franska
och tyska Mode- och Manufakturvaror såsom

Klädningsstyger,

svarta och kulörta **Sidentyger, Möbel- och Gardintyger,**

Sorgtyger i alla moderna genres,

äfven äkta fransk **Svart Merinos,**
af erkänt bästa fabrikat till dagens lägsta priser.

☛ Profver sändas på begäran till landsorten franko. ☛

Kappmagasinet

erbjuder under hela året det största och rikhaltigaste urval af det nyaste i

Jaquetter, Paletår, Dolmaner och Regnkappor,

allt till de billigaste priser i förhållande till varornas godhet.

J. A. Wettergren & Co.

GÖTEBORG

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER.

1886.

Tryckt å
D. F. BONNIERS BOKTRYCKERI.

J. Wettergren

Sjöförsäkrings-Aktiebolaget

OCEAN

i Göteborg

afslutar försäkringar mot sjöskador å varor, å kasko, äfvensom försäkringar mot förluster å bodmerier, frakter, fraktförskotter, landtransporter m. m. till billiga premier och på liberala vilkor.

Kontor: Lilla Torget N:r 6.

Sveriges fullständigaste affär i

Ullgarn, Tricotage och Tapisseri
med tillhörande egen fabrikation, sysselsättande omkring 500 arbetare.

Schatteringsfärgeri för Ullgarn.

Årets produktion 600,000 @. Smetfri och arsenikfri färgning garanteras. Såsom innebörd häraf finnes ovanstående skyddsstämpel vidfäst hvarje härfva.

Strumpsticknings-Maskiner

af mest erkända fabrikat.

Vår omsättning under året circa 200 stycken. Ägandet af en dylik maskin lemna ett säkert lefvebröd och oberoende.

Aug. Johansson Mark & Co.,
Göteborg.

Hannah Antonson,

Kyrkogatan 27, Göteborg.

Specialaffär: Monogramstämpling
af papper och kuvert.

Accidens & Visitkort-Tryckeri.
Pappers och Kortvaruhandel.

annat afseende är för mötets ändamål öfverflödigt, då naturlig och politisk rättvisa, såsom ett axiom, bjuder, att rättigheter och skyldigheter, skattepligt och befogenhet till talan i allmänna angelägenheter, följas åt; hvarföre ock kvinnan, såsom underkastad straff för gerningar, dem samhällslagarna kalla brott, och förbunden att af kapital och arbete erlagga för samhället erforderliga utskulder, bör hafva alldeles samma rätt som mannen till talan i frågor om lagarnas stiftande och samhällets öfriga angelägenheter.

4.

Den, som kallar sig demokrat eller samhällsförbättrare, men förnekar rösträtt åt kvinnan, är demokrat endast af brist på börd och hörer till sådana nivållörer, som vilja, att jemlikheten ej skall gå längre neråt, än till dem sjelfva.

5.

Mot likställighet mellan man och kvinna anföres ofta, att hittills intet politiskt samfund, intet folk, veterligen funnits, der icke kvinnan intagit en mannen underordnad ställning. Härvid erinras, att enahanda skäl, med lika sanning, äberopats mot afskaffande af slafveriet, äfvensom mot närings-, samvets- och tryckfrihet, hvilka alla friheter ansetts oförenliga med ett väl ordnad samhälle, ända till dess erfarenheten bevisat motsatsen. Att sådant i fråga om kvinnans frigörelse ännu icke kan ske, förklaras deraf, att menskligheten först nyligen börjat höja sig öfver den gamla uppfattningen af makt och rätt såsom liktydiga begrepp.

6.

Att kvinnan i verkligheten utöfvar stort inflytande på samhällets angelägenheter, är en sanning, som redan Demostenes uttalat i sitt yttrande, att hon på en dag kan omintetgöra planer, till hvilkas uttänkande statsmannen behöft ett år; och just i detta förhållande ligger ett af de kraftigaste skälen för nödvändigheten att åt kvinnan inrymma fulla borgerliga rättigheter, såsom det enda medlet att afhålla henne från att begagna sitt mäktiga inflytande, annorlunda än i klart medvetande af dermed förbunden pligt och ansvarighet. Historien lærer,

att intet folk kan lefva i trygghet, inom hvilket verka tysta krafter utan öppen ansvarighet.

7.

Ingen del af människoslägtet, eller särskild medlem af detsamma, äger att för någon annan del eller medlem bestämma hvad som är eller icke är sistnämnda dels eller medlems passande verksamhetsfer. Den högsta och mest omfattande sfer, en människa kan nå och fylla, är för henne den som passar bäst. Men detta kan icke utrönas utan fullständig valfrihet; hvadan ock kvinnan, lika mycket som mannen, bör, i fråga om verksamhetsfer, uppfostran och yrke, äga sådan frihet.

8.

Konstitutionens ord: *att* alla människor («men») äro skapade till hvarandras likar; *att* de af skaparen fått vissa oförytterliga rättigheter, deribland lif, frihet och sträfvan efter lycka; och *att* till betryggande af berörda rättigheter styrelser äro bland människorna («men») tillsatta, hvilka härleda sin makt från de styrdes samtycke, innebära sjelfklara sanningar; och till grof okunnighet eller oärlighet är en hvar skyldig, som kan påstå, att ordet «men» i detta märkvärdiga aktstycke icke omfattar båda könen, eller att lif, frihet, sträfvan efter lycka äro oförytterliga rättigheter endast för halfva människoslägtet, eller att med de styrde, hvilkas samtycke utgör grunden för styrelsens makt, förstås blott den hälft af människoslägtet, som hittills spelat rollen af styraende öfver den andra hälften.

9.

Att offentlig verksamhet skulle vara oförenlig med fullgörandet af husliga pligter, är ett påstående, som i fråga om borgerliga rättigheter icke gäller om kvinnan mera än om mannen. Detta påstående förfaller dessutom vid öfvervägande deraf, att lagbud icke erfordras, för att afhålla någon från att göra hvad han eller hon icke kan göra.

Lika litet afseende förtjenar förberandandet, att kvinnan sjelf icke skulle önska ändring i nu rådande förhållanden. Mången kvinna afhålles af inbillad fruktan för det andra könets hån från att öppet uttala sina tankar. Men skulle en

dylik önskan bevisligen vara allmän, så är hvarje lagbud om kvinnans utestängande från borgerliga rättigheter en uppenbar orimlighet, när ingen genom lag behöfver tvingas att följa sin egen böjelse.

10.

Deri att kvinnor finnas, som äro upptagna af husliga bestyr, ligger lika litet skäl för alla kvinnors uteslutande från medborgerliga rättigheter, som anledning att från kongressen utestänga hela det manliga könet kan hämtas af den omständigheten, att det finnes män, hvilkas tankar och krafter helt och hållet tagas i anspråk för deras yrken, såsom sjömän, militärer, industriidkare m. fl.

* * *

Det ämne, som utgör föremål för detta mötes öfverläggningar, är tvifvelsutänkt af den äldra största betydelse. För första gången inlägges här en allmän protest mot orättvisor, som trycka på halfva mensklighetens karakterer och öden. Aldrig förr har frihet fordrats för hela den ena hälften af vårt slägte. En så märklig företeelse kräfver särskild uppmärksamhet, manar till allvarlig eftertanke.

Onekligen mättar den påfordrade reformen ett hugg åt folkens nu varande samhällsbyggnader; men häri finner jag intet afskräckande. Den tiden är förbi, då en hvar, som ropade på reform, ansågs såsom fridstörare. Öfverläggningarna om de många förbättringar, som föreslagits och delvis genomförts, — de lägre klassernas frigörelse, närings-, tanke- och tryckfrihet, mildring i strafflagar, m. m. — visa, enligt min mening, att styrelse ständigt börjat med våld och förtryck, och att den frihet och civilisation, hvartill världen nu hunnit, endast är spillror af rättigheter, som schavotten och bålet vridit ur förtryckares starke händer. Man spårar framstegen från schavott till schavott, från bål till bål. Nästan utan öfverdrift, kan det sägas, att hvarje stor sanning om stat och styrelse först låtit höra sig i martyrs högtidliga protester, i förtryckta, hungrande arbetares nödrop. Lagen har alltid varit orättvis. Styrelsen börjar med feodalismens knektadöme, bi-

gotteriets prästvælde. Rättvisans, mensklighetens idéer hafva långsamt kämpat sig fram, likasom ett åskväder, mot meniskonaturens systematiska sjelfviskhet. Här framlägges åter en protest mot seklers orättvisa. Att vi hafva emot oss dessa seklers äldriga samhällsbyggnader, bör då icke hålla oss tillbaka.

Att ingå i utredning af frågan om kvinnans rätta verksamhetssfer, är, enligt min mening, onödigt. Aldrig har någon stor reform påfordrats, utan att från de maktägandes sida mötas med påstående om omogenhet å den andra sidan. »De duga ej», har det ständigt hetat. Då Luther hos påfven begärde rätt för alla att läsa bibeln, fick han till svar, att Guds ord ej utan fara kunde sättas i folkets händer. »Låt folket försöka», sade reformatorn. Försöket gjordes, och tre århundradens framsteg i civilisation, i tänkesättens förädling, visa följderna. De lägre klasserna i Frankrike fordrade medborgerliga rättigheter, rösträtt, talan i riksförsamlingen. Rikedom, bildning, intelligens ropade: »Det passar ej för Eder. I dugen ej.» Svaret var »Låten oss försöka.» Att Frankrike icke, såsom Spanien, ligger slaget till marken af tusenårig vanstyrelse, bekräftar detta försöks framgång.

Så är nu förhållandet med kvinnan. När hon begär att få visa sin förmåga att taga del i allmänna angelägenheter, att få »försöka», afspisas hon med ett svar, som liknar det man fordorm i Europa gaf judarne: »I dugen blott till att skrapa ihop penningar, härens leder, parlamentets salar, äro ej för Eder!» Huru sant säger ej Macaulay: »Hvad berättigar oss att taga detta för afgjort? Öppnom för dem underhusets dörrar, härens leder, innan vi påstå, att Esaïæ landsmän icke kunna vara värtaliga, att Makabeernas ättlingar sakna mandom!»

Vare det så! Må vi för kvinnan öppna tillträde till universitet, domstolar, kongress; må vi unna Motts och Somervilles systrar de bildningsmedel, som stå oss sjelfva till buds; och må derefter erfarenheten få ådagalägga kvinnans krafter och intelligens! När kvinnan, under lika många sekler som mannen, åtnjutit förmånerna af lärdom, af det praktiska lifvets undervisning, af hoppet om verldslig ära och framgång; då — men icke

förr — är tiden inne att spörja om hon i förstånd och andra gåfvor är mannens like. Dessförinnan saknas fast grund för öfverläggning i detta ämne.

Väl bryter sig mången stor ande väg genom alla hinder; men hvem räknar deras tal som gått i grafven stumma och okända? För öfrigt må man vara af naturen begåfvad huru rikt som hälst; man kommer dock icke dit man bör komma, utan att deltaga i det praktiska lifvet. Hvarifrån fick väl en Napoleon sina stora egenskaper, om icke af hoppet att varda en Cesars like, af sina segrar, af de storslagna händelser, i hvilka han deltog? Öppna för kvinnan sådana scener, låt henne deltaga i lika väldiga företag och planer; skulle sedermera tjugusekler icke frambringa någon kvinlig Carl den store eller Napoleon, torde man icke utan befogenhet kunna påstå, att bestämd skilnad i själsgåfvor finnes mellan könen. Utan århundradens erfarenhet är opartisk pröfning häraf omöjlig. För egen del misstänker jag vissa bland de s. k. skapelsens herrar för en inre farhåga för utgången af täflan med kvinnan. Verldens ypperste tänkare, allt ifrån Plato, hafva också, hvar efter annan, uttalat den åsigten, att kvinnan i fråga om förståndsförmögenheter är utrustad, om icke på alldeles samma sätt, dock i fullt ut lika hög grad som mannen. Det tillhör blott underlägsenheten att härom hysa tvifvel.

* * *

Den grundsats, som rörelsen till kvinnans frigörelse söker göra gällande, bör framför allt annat framhållas. Denna grundsats äsyftar icke något fastställande af kvinnans yrke, uppfostran eller sysselsättning. För henne fordras, hvad mannen åtnjuter, valfrihet i dessa stycken. Den ene har ej rätt att från en sådan frihet utestänga den andra. Menniskans rätta verksamhetssfer är den, som hon, med tillbörligt användande af sina krafter, kan på ett tillfredsställande sätt fylla. Hennes yppersta gerning är den, hvartill hon af Gud blifvit skickad. Utan valfrihet i fråga om verksamhet, kunna hennes krafter ej prövas. Det är likställighet i detta afseende mellan man och kvinna, som frågan gäller. Att kvinnan

i ärlig täflan med mannen skall segra eller ens med mannen befinnas jämgod, vill jag icke bestämdt påstå. Jag säger blott: Plats för henne! Må hon få försöka!

Men, heter det, kvinnan kan icke syssla med politik och affärer, utan att förlora det ljuftva, det älskvärda, som kännetecknar hennes kön. Häremot erinrar jag endast, att det mest genomträngande och förutseende människoförstånd icke är i stånd att beräkna de slutliga verkningsarna af en på djupet gående samhällsförändring; hvadan också i fråga härom spörsmålet icke behöfver sträcka sig längre, än till undersökning hvar det rätta ligger. Är man på det klara härmed, kan man trygt ställa sig på rättens sida och lemna det öfriga åt Gud. Måste man medgifva, att kvinnan af Gud fått förmåga, att taga del i de angelägenheter, som röra människorna, äfvensom att begreppet om rättvisa innebär, att den, som skall vara underkastad lagens tillämpning, också får ha sitt ord med vid lagens stiftande, att den, som skall erlægga utskylder, också får deltaga i beslut om denna bördas storlek och ändamål, så kan kvinnan uppenbarligen icke utan orättvisa utestängas från rösträtt i allmänna angelägenheter, så länge hon efter lag kan häktas, hängas, beskattas.

Men hon mister härigenom hvad som hos henne mest behagar mannen, säges det. Ja, sådant kan jag verkligen ej hjälpa. Har Gud skänkt kvinnan förmåga att taga del i allmänna frågor, och således gjort det till rätt att hon begagnar denna förmåga, så står det till honom att se till, det hans barn icke skadas genom utöfning af denna rätt. Eller kanske människan borde, för att hjälpa Gud med styrelsen af den verld han sjelf skapat, trampa rättvisans och frihetens lagar under fötterna? För min del får jag bekänna, att jag, hvarken med lögn eller med gerningar, som mitt samvete ogillar, vill stå till tjänst i verdens styrande; hvilket icke heller rimligen lärer erfordras. När den allvise stiftade lagar för rätt och heder, underlät han förvisso icke att tillse, att det rätta tillika alltid skulle vara det nyttigaste, det bäst passande. Bort då, med all farhåga för det skadliga inflytande, som borgerliga rättigheter förmodas skola för kvinnans karakter medföra!

Och hvad betyder väl det ofta hörda talet om hennes underlägsenhet i själsförmögenheter? Hos oss finnes ju ingen åtskillnad i politiska rättigheter mellan ringa och högt begåfvade män. En Parker, en Webster, har ju i fråga om borgerliga rättigheter intet företräde framför den störste stackare, framför den, som knapt begriper sitt a. b. c., alltid under förutsättning, att stackaren är man, d. v. s. *hvit* man. Så framt kvinnans själsförmögenheter äro tillräckliga att göra henne till ansvarig och skattskyldig medlem af samhället, bevisar derföre graden af dessa förmögenheter intet i fråga om rättmätigheten af hennes anspråk på tillgodonjutande af borgerliga rättigheter.

Låtom oss för ett ögonblick antaga, att kvinnan verkligen är mindre begåfvad än mannen; icke är hon derföre rättslös? Skall kvinnan ej anses värdig medborgarens rätt, om hon ej kan i snille mäta sig med en Byron, en Milton? Hvarför utestänges då icke John Smith från rösträtt, på den grund, att han hvarken är eller kan bli en Daniel Webster?

Och om mannens och kvinnans intelligens skulle vara af skiljaktig art? An sedan? Kan väl en Fulton rättvisligen vägra en Rafael rösträtt, derföre att Rafael ej kan göra en ångmaskin? Bör väl en Napoleon eller en Washington kunna från medborgerliga rättigheter utestänga dem, som ej hafva härförarens eller landsfadrens egenskaper?

Man må om kvinnans förstånd säga hvad man behagar; — det kan dock ej bestridas, att hon, om det är henne tillätet att hafva egendom och att vara sina barns förmyndare, också måste äga sådana borgerliga rättigheter — och bland dem rösträtt — som erfordras, för att hon skall kunna vårda sin egendom och fullgöra sin förmyndarepligt mot barnen. Härklyfverier om kvinnans rätta sfer etc. tjena till intet. Man måste se saken från verklighetens ståndpunkt. Skall t. ex. en enka, som icke har manligt stöd att lita på, ej få använda sina krafter till gagn för sig sjelf och de barn, Gud gifvit henne att uppfostra och vårda, utan nödgas anförtro sin och deras egendom och framtid åt legda hjelpare? Eller är det icke hennes naturliga både rätt och pligt att verka hans verk, som henne sändt haf-

ver? Svaret kan ej vara tvifvel underkastadt, om det sunnda förståndet tages till råds, och teorierna lemnas i sitt värde. Hon har fullt befogade anspråk, af samhället på alla de rättigheter, af det rådande modet på all den frihet, som erfordras för fullgörande på bästa sätt af hennes pligter mot sig sjelf och mot sina barn.

Mannen är ju kvinnans trygga stöd, heter det. Ja, så har det varit hittills, och följderna visa sig öfverallt i orättvisa, partiska lagar. För icke längesedan hände det sig i Massachussets, att en man trädde i äktenskap med en kvinna, som i boet införde en förmögenhet af 50,000 dollars. Inom ett år efter bröllopet dog mannen, sedan han genom testamente till hustrun donerat de af henne i boet införda penningarna, att af henne innehafvas så länge hon icke gifte om sig! Hon fick således sina egna penningar, med vilkor att icke träda i nytt gifte! Kan det vara rimligt, att mannen äger så oinskränkt förfoganderätt, vare sig öfver hustruns egendom, eller öfver egendom, som under äktenskapet förvärfvas? Bör icke hustrun också hafva något att säga i frågor om lagar rörande äkta makars inbördes rättigheter? Ofta med sitt arbete, ännu oftare genom hushållsaktighet, bidrager hon till hvad i boet samlas. Är det väl då mera än rätt, att hon också har något att säga i fråga om förfogandet öfver dessa tillgångar? Hvarken sundt förstånd eller gångna tiders erfarenhet manar henne att göra sin rätt beroende på beslut af det andra könet. Mellan könen, lika så väl som mellan särskilda individer, gäller den sanningen

»Menniskoslägtet alltid är svagt,
Och tillit förtjenar det föga.
Väl slår den darrande vågens balans,
Men vågen är sällan justerad.»

Sättom oss blott i kvinnans ställe. Hvem af oss skulle vilja riskera sin välfärd, sin egendom på det andra könets omröstning? Hvem skulle icke finna det löjligt, om någon samhällsklass företog sig att lagstifta om vår verksamhetsssfer och för oss rösta i allmänna angelägenheter?

* * *

Vi anse samhället böra ordnas sålunda, att dess medlemmar i möjligaste måtto kunna sjelfva vårda sina angelägenheter, utan andras inblandning, hvaraf följer, att hufvudsakliga syftemålet med den reform vi påyrka är att göra kvinnan mera oberoende af det andra könet, mera sjelfständig, än hittills. Mannen är nu den bestämmande i fråga om kvinnans både uppfostran och ekonomi. Han har funnit lämpligt att förklara henne vara af de henne åliggande skyldigheter och bestyr förhindrad att sköta sin egendom och taga sådan del i allmänna angelägenheter, som bör tillkomma samhällets medlemmar. Han vågar icke framhålla sjömannens resor eller soldatens tjenstgöring i fält såsom hinder för rösträtt, och än mindre ifrågasätta, att en industriidkare, som dag och natt upptages af enskilda göromål, icke, det oaktadt, skulle hafva tid öfver att egna åt allmänna angelägenheter. Endast om kvinnan heter det, att hennes hushållssysslor och öfriga bestyr äro till den grad öfverväldigande, att hon ej har ett ögonblick att offra åt det allmänna. Hon kan omöjligen undvaras i köket den stund, hon behöfver för att afemna sin röstsedel. Men bokhållaren är oförhindrad, likasom generalen i lägret. Varom då åtminstone konsekventa; låtom oss se, hvart detta resonement leder. Någon allmän regel grundad på förhållanden, som icke gälla för alla, kan lika litet uppställas för kvinnor, som för män. Skola alla kvinnor utestängas från rösträtt, derföre att en och annan är förhindrad att utöfva densamma, kommer man ju till den slutsats, att eftersom hinder onekligen i fråga om rösträttens begagnande äfven kunna förefinnas för män, hela det manliga könet också bör derifrån utestängas. Man tror sig kunna afspisa yrkandena om kvinnans rättigheter med hån. Hon skall sköta barnen, hålla kläderna hela, städa rummen, koka maten, m. m. Men alla kvinnor äro ju icke hushållerskor eller mödrar. Om bestyren i ett hushåll kunna anses vidlyftigare och tyngre, än de göromål, som åligga rektorn för ett universitet; om den, som skall leda och öfvervaka hundratals ynglingars uppfostran, verkligen är mindre sysselsatt, än en kvinna, som har två barn och tre rum att

sköta, så måtte väl häri ej ligga någon vederläggning af giltigheten i våra påståenden om borgerliga rättigheter för alla de kvinnor, som icke äro hushållerskor eller mödrar!

»Låta kvinnan rösta!»! utbrister man. »Hustrur och döttrar kunna ju vara af andra politiska åsigt, än deras män och fäder. Det skulle, aldrig gå väl. Det skulle ju vålla ett oändligt split.» Och skurmed tror man sig hafva affärdat frågan. Men hvarför tillämpar man då icke denna åsigt i fall, som äro af ännu större vikt? Olika meningar i religion äro egnade att föda värre split, än olika tankar i politik. Hur vågar man då tillerkänna kvinnan frihet i val af religion? Man äfventyrar ju dermed, att hustrur och döttrar kunna vara af andra religiösa meningar, än deras män och fäder. Och likväl, hvem skulle väl, på denna sidan Turkiet, våga påstå, att kvinnan efter lag ej må hafva någon viss religion, eller åtminstone ingen annan än den, till hvilken hennes fränder på manssidan sig bekänna? I verkligheten har emellertid kvinnans frihet i religiöst hänseende ej vållat men; och antagligen skulle sådant icke heller förorsakas af hennes politiska frigörelse.

* * *

Att tvista om dessa samhällsfrågor är dock till ringa gagn. Man resonerar sig lika litet till, som från fördomar. Tryckfrihet, näringsfrihet, de lägre klassernas frigörelse; intet här af har vunnits blott med ord. Kvinnan måste träda fram i det praktiska lifvet och visa hvilka krafter hon af Gud fått. Gör hon detta, var der snart den s. k. kvinnofrågan löst, en gång för alla. Ett enda påtagligt bevis, att kvinnan med egen kraft kan skapa sig välstånd, är nog. För kvinnan är derföre af största vikt, *dels* att med mod och kraft begagna sig af de rättigheter henne efter lag tillkomma, och *dels* att med ord och gerningar stödjade och uppmontra de ädla systrar, som gå i spetsen såsom vägbrytare. Trofast bistånd, I kvinnor, åt Edra orädda systrar, som bana vägen! När Elisabet Blackwell — som, hånad af det andra könet och med fara för sitt jungfruliga rykte, vågat sig till Europa, för att der göra sin rond ä

sjukhusen — kommer åter med läkarediplomet, för att tjena Amerikas kvinnor och visa, att kvinnan, i lika hög grad som mannen, besitter de egenskaper, som tillhöra läkareyrket och erfordras för vinnande af detta kalls ära och utkomst, mottagen då henne, I kvinnor, med öppna armar, skynden henne till mötes, gören Edra hem till fält för hennes verksamhet, fordren, med orubblig fasthet, en ärlig och opartisk pröfning, innan det må tagas för gifvet, att i farans, i sjukdomens stund, kvinnan såsom läkare icke kan lika trygt anlitas om hjälp, som mannen. Ären I blott hvarandra trogna, ligger frågans utgång snart sagdt i Edra egna händer, trots alla teorier. Mot vankelmod och farhågor för fördomar å det andra könets sida kan ingen lag hjälpa Eder. Å Eder sida behöfves ej mera, än en bestämd fordran på kvinlig läkarehjelp, för att undervisningssalarne för läkare skola öppnas för kvinnan. Bort, säger jag, med dessa särskilda och därför alltid sämre skolor för kvinnor, dessa stackars fattiga skolor, der kvinnan afspisas med de lärdomssmulor, som kunna meddelas af medelmåttiga lärarekrafter! Mödrar, döttrar, systrar, hustrur! Sägen blott till Edra söner, fäder, bröder, män: Ar mitt lif dig kärt, så kom ihåg, att det i farans stund kommer att ligga i en kvinnas hand; älskar du mig, du som har ditt ord med i samhällets angelägenheter, må du också tillse, att hon, hvars hjelp jag behöfver, sättes i tillfälle att förskaffa sig de kunskaper, som i den viktiga stunden erfordras; ty annan än kvinlig hjelp vill jag ej mottaga! För ett sådant språk skola Harwarduniversitetet och alla andra universitet slå upp sina portar på vid gavel; och detsamma gäller om andra lärda yrken.

* * *

Jag vill icke sluta mitt knapphändiga anförande, utan att med ännu några ord belysa frågan om rösträtt för kvinnan. Att gifva en menniska verklig uppfostran utan mål, vore gagnlöst, likasom det också är omöjligt. Om kvinnan predikas nu den läran, att hon bör undervisas i böcker ett dussin år eller så, för att att sedan försvinna i det husliga lifvet eller skolrummet. Hvad skulle man väl vil-

ja ge för en gosse, som ej hade mera att säga om sig, än att han vissa år gått i skola? Hvad är ynglingen, när han lemnar akademien? Han har i många år läst sina lexor; men någon nämnvärd uppfostran har han icke fått, innan han frestat både uppförs- och utförsbackarna här i verlden, innan han ute i det praktiska lifvet erfarit hvad det vill säga att sträfva efter oberoende, lycka, framgång. Och kvinnan skulle uppfostras för ro skull, erhålla vetenskaplig bildning, för att sedan se efter vaggan, undervisas i statsrätt och nationalekonomi, för att vara tillreds med ett sött småleende, när mannen kommer hem, men icke få deltaga i allmänna angelägenheter! Man fordrar, att hon skall framleva sitt lif i en verld af dockor, och klagar sedan öfver, att hon är utan högre intressen. Man utestänger henne från deltagande i de stora samhällsfrågorna, man vill ej låta henne erfaras, huru håg och kraft till allmännyttig verksamhet väckes och utvecklas genom utsigten att kunna vinna framgång och välstånd, och sedan spørjer man likgiltigt, om icke hon i många afseenden är mannen underlägsen. Att personligheter finnas, för hvilka kärleken till sanning och framåtskridande, ja till blotta arbetet, är en tillräcklig sporre till de största ansträngningar, är öfverflödigt att säga. Men sådana personligheter äro undantag, icke regel. Lagar stiftas och samhällen ordnas med afseende, icke på undantagen, utan på den stora mängden.

Vid uppfostran kan man icke lägga för stor vikt på väckandet af medvetande om ansvarighet. Tanken på ansvarighet skärper förståndet, klargör begreppet om rätt och orätt, tvingar den lättsinnige till besinning, hejdar öfverdådet. Denna unga enka, t. ex., som plötsligt mistat sitt stöd och ensam skall sörja för sina barns uppfostran; huru skarpsinnig, fyndig, karaktersfast är hon icke! Och statsmannen! så djerf och hänsynslös medan han tillhör oppositionen; så varsam när han kommer till styret och känner ett helt folks väl eller ve bero på honom! Aldrig skall kvinuan kunna tränga till djupet af mensklighetens stora frågor, utan att af detta medvetande om ansvarighet både drifvas framåt och hållas till-

baka. Innan hon under inflytande af detta medvetande fått pröfva sina krafter, kunna de icke bedömas. Rättvisan kräfver, att hon, likasom mannen, härtill kommer i tillfälle.

* * *

För vårt folk äro juryn och den allmänna rösträtten de förnämsta uppfostringsmedlen. Toqueville blef under sitt besök i Amerika öfvertygad om juryrättningsens gagnelighet, ej blott såsom skydd för den personliga friheten och i fråga om utredning af faktiska förhållanden, utan äfven och ännu mera till följd af sin egenskap af ett för hela nationen tillgängligt uppfostringsmedel. Frukten visar sig i våra medborgares lifliga intresse för öfverläggningarna i kongressen och andra viktiga angelägenheter. Samhällsspörsmål af genomgripande vikt kunna, der intresset för allmänna angelägenheter är lefvande och vidt utbredt, föra ett folk framom sin tid, lyfta upp det till en högre ståndpunkt i vetande och sedlighet. Under nu varande förhållanden, då kvinnan är utestängd från borgerliga rättigheter, kan den ena hälften af folket sättas i eld och lågor af frågor, som äro utan intresse för den andra hälften. Sådant måste för det hela vara till skada. Ej blott för rättvisans skull, utan äfven ur synpunkten af hela samhällets gagn, är det derföre vi påyrka rätt för kvinnan till deltagande i allmänna angelägenheter. Hvad angår statsmannagenskaper, lär man i öfrigt icke kunna bestrida, att kvinnan kan af dylika egenskaper vara i besittning. Eller skulle man kunna förneka dessa egenskaper hos t. ex. Englands Elisabet, Spaniens Isabella, Österrikes Maria Theresia, eller hos Elisabet Heyrick, kväkerskan, som så kraftigt bidrog till afskaffandet af slafveriet i Vestindien, för att icke nämna många andra? Sannerligen, en hvar, som rätt läser historien, måste bekänna, att kvinnan, tillbakahållen i sin utveckling, bunden, underkänd, utestängd från borgerliga rättigheter, likväl icke sällan med en blyxt ur sitt medfödda snille kastat ljus öfver frågor, som mannen, med alla sina företräden, varit ur stånd att lösa!

* * *

Att den påyrkade reformen skulle vara till gagn äfven ur rent fysisk synpunkt, är något, som jag endast i förbigående vill framhålla. De nu rådande föreställningssätten hafva gjort kvinnan till en ömtålig drifhusväxt; mödrarna till nästa generation äro till stor del klena sjuklingar, som försmäkta och tyna bort i enformigheten af det, så att säga, inombuslif, hvartill vår kortsynthet dömer dem!

* * *

Till slut några ord om lönen för kvinnligt arbete. En kvinlig tjenare erhåller, som bekant, endast omkring en tredjedel af hvad en man får för likartade eller mindre ansträngande sysslor. De bäst aflönade befattningar för kvinnor gifva 40 à 50 procent lägre inkomst, än som med motsvarande befattningar för män äro förenade. Att härför klandra enskilda personer, vore både gagnöst och orättvist. Vi lida alla af fördomar och okunighet. Det onda botas icke dermed, att industriidkaren eller husbonden höjer arbets- och tjenstehjonslönerna. Felet ligger icke hos kapitalisten allena, det ligger lika mycket i föreställningssätten inom hela samhället; — hos denna fega konservatism, som sätter sin hårda panna mot allt nytt; — hos en servil press, som så väl vet att begagna sig af erfarenhetens lärdom om hångrinet verkan på narrar och pultroner; — hos dessa kvinnor, som ständigt predika om »det passande» och på detta sätt skrämja sina systrar från arbete för sitt bröd; — hos detta presterskap, som i kyrkorna förkunnar, att kvinnan af Guds ord är hänvisad blott till vissa slag af arbete, och sålunda söker att hoptränga hela massan af arbetsökande kvinnor inom ett trängt begränsadt område, der utrymme icke kan beredas för alla. Af sådana, som måste arbeta för sitt uppehälle, finnas ungefär lika många kvinnor, som män. Mannen kan söka arbetete hvar och af hvad slag som helst. Han har i detta afeende fullständig valfrihet. Sjunker aflöningen till följd af öfverflödigt tillgång på arbetskrafter, vänder han sig åt annat håll, der bättre vilkor erbjudas. Annorlunda är förhållandet med kvinnan. Då hela massan af arbetsökande kvinnor är hänvisad till blott få slag af arbete, kunna icke alla

erhålla sysselsättning. Konkurrens uppstår alltså, med påföljd att arbetslönen sjunker till en obetydlighet. Å ena sidan, öfverflöd på arbetsökande, med säker utsigt till undergång om arbete icke fås, å andra sidan, arbete af några få slag, som omöjligen kan räcka till för alla. Under sådana omständigheter tvingas de arbetsökande att nöjas med den lön, som bjudes, och måste ofta bjuda under hvarandra. Det enda botemedlet häremot är fullständig frihet äfven för kvinnan i val af verksamhet. Med en sådan frihet blir kvinnan, likasom mannen, i tillfälle att bestämma sina villkor och att för sitt arbete vinna skälig betalning. Nu bringar konkurrensen inom trånga gränser kvinnorna i våra städer till svält och undergång. Inbillning och fördomar hafva uppdragit dessa gränser.

Är det väl underligt, om kvinnan, hårdt ansträngd, illa betald, misskänd, olycklig, hungrende, faller för guldets frestelser? Så gör ju äfven mannen; och så bidraga vanor och samhällsfördomar till rekrytering af lastens djupa led. Hela samhällskroppen lider af inskränkningen i området för kvinnans verksamhet. Förr än kvinnans egenskaper och krafter vinna fullt erkännande och komma i fullt åtnjutande af sin rätt inom samhället, kan frågan om arbetslönen aldrig på tillfredsställande sätt lösas.

* * *

Den nu föreliggande frågan står i nära samband med en annan, frågan om osedligheten i städerna. Den alltjemt tilltagande demoralisation, som så troget går i den moderna bildningens spår, manar på det kraftigaste till ärlig undersökning, huruvida de åsigt, som vägra kvinnan full likställighet med mannen i borgerliga rättigheter och i fråga om utvägar till arbetsförtjenst, kunna försvaras. Hvad är det, som bringar kvinnan på fall? — *tanklöshet*? — Sådan förekommes af lifligt deltagande i allmänna angelägenheter, hvarigenom karakter och sundt vett synnerligen utbildas; — *sinliga begär*? — hvilka icke skulle vinna seger, om icke de bästa själsförmögenheterna saknade tillfälle till användning; hvilka skulle besegras genom arbete, af beskaffenhet att väcka

till eftertanke och sätta ädlare krafter i verksamhet; alvarligt arbete för ett godt ändamål och med ljusa utsigter vinner snart herravälde öfver sinligheten; — *sysslolöshet*? — ja, det heter med rätta »fåfång gå, lärer mycket ondt,» och nog kan det sägas, att den »går fåfång,» som icke får använda mera än en ringa del af sina naturliga anlag och krafter; — *begär efter gränslåt, penningar och njutningar, som för penningar kunna köpas*? — Hvem är det, som mest bör klandras, om kvinnan, fullt medveten om sin förmåga att förtjena rikligt uppehälle, derest hon blott vore likställd med mannen, i grämlöse öfver sin underordnade ställning, frestas att blunda för beskaffenheten af de medel, hvarigenom hon, om ock blott för ett ögonblick, kan få smaka njutningar, som samhället förnekar henne att med ärligt arbete förskaffa sig. Öppna för mannen ett lämpligt fält för arbete och trygga honom i besittningen af hvad han kan förvärfva, så skall han i 999 fall af 1,000 icke sjunka till tjuf. Lemna kvinnan full frihet i val af verksamhet och låt henne själf råda öfver sin egendom, så skall hon i 999 fall af 1,000 försmå att förnedra sig för gränslåt eller af njutningsbegär.

Det stora samhällsproblemet, att utrota eller minska osedligheten i städerna, kan således icke lösas med andra medel, än den pågående rörelsen för kvinnans frigörelse erbjuder. På kvinnan själf och icke på mannen måste bero att bestämma hennes verksamhetssfer. Må vi då, ständigt ihågkommande vårt ansvar inför allas skapare, taga saken under rättvist öfvervägande. Här är ej fråga om ett foster af ytlig inbillning eller pjunkigt medlidande med enskildas nöd och betryck. Frågan tränger, vi medgifva det utan fruktan, till grunden af själfva den samhällsordning, i hvilken I lefven. Hafva vi rätt, så äro de läror, som predikas i Nya Englands kyrkor, falska, och all denna fasa, för att kvinnan skall öfvergifva sin rätta verksamhetssfer, ett misstag, som fört med sig ödesdigra följder. Vi äro beredda till en ärlig strid för våra åsigt. Allt hvad vi derigenom utsätta oss för är oss väl bekant, och det väger mindre i vågskålen än ett stoftgrand, vid tanken på den oskattbara lyckan att få käm-

pa för rättvisa åt halfva menniskosläget,
för botandet af ett eljest oläkligt sår på
sambällskroppen, för tilltäppandet af en
ständigt flödande åder af förruttelse i
det civiliserade livets källa. Saken ut-
gör vår tids största fråga, mot hvilken alla
andra frågor äro små. Om hon blott
kommer under öppen öfverläggning och
framställes i sitt rätta ljus, kunna vi trygt
öfverlemna henne åt allmänhetens förstånd
och hjertan, förvissade som vi äro, att den
sambällsform, hvori vi lefva, den uppfo-
stran, som genom föregående reformer
kommit båda könen till del, gjort vårt
folk skickligt att lösa ännu mera inveck-
lade uppgifter och att tåla ännu mera
genomgripande förändringar, än denna.

Gränsbor.

Det fins här i kvarteret
En liten kringbygd plats
Med bara afvisidor
Af nya praktpalats.

Åt breda avenyer
De vända sin fasad,
Markiser luftigt bugtas
I vårligt solskensbad.

Men på den trånga platsen
Med vemod ögat ser
I villa-stil en boning,
Nu icke landtlig mer.

Den står i kylig skugga
Af grannars höga hus,
Dess rena stil ej hjälper
Mot brist på luft och ljus.

Den gång då villan byggdes,
Hon låg vid stadens slut,
Såg fritt mot solens uppgång
Och hunder österut;

Och egarn, lycklig gränsbo,
När han till fönstret gick,
Tog horisontens linjer
Uti en enda blick.

Med fjärlar och färger
Låg ängen utanför,
Och skogen sände dofter
Och rynden fogelchör.

Så kom en plötslig ifver
I stadens kvafva dus;
Som för ett trollslag vuxo
Ur jorden hus vid hus.

Och nya gator lades
Och ängen drog sig bort,
Och gammalt gränsområde
Var kringbygd inom kort. —

Väl glöda österns kullar
Som förr vid stadens slut,
Men ej för samma fönster,
Som vette dit förut.

Den är ej gränsbo längre,
Som sjelf ett fjät ej ryckt
Framom de gamla märken
En tid, då andra byggt.

Carl Snoilsky.

Et ægteskab.

Fortælling af *Amalie Skram*.

(Forts. från föreg. n:r.)

En timestid senere stod fru Holm i spise-
stuen ved det dækkede frokostbord og
tragtede kaffe.

»Ved De, om gutterne er færdig?» spurgte
hun den indtrædende stuepige.

»Jeg skal se efter» — var svaret.

»Bed dem så komme og spise!»

Kort efter viste doktor Holm sig, omhyg-
gelig påklædt med snehvidt skjortebryst og
det tynde, grå hår delt i nakken og børstet
fremover mod ørene. Han tog plads ved
bordet og begyndte at læse i morgenavisen.

»Har Du det bedre nu, Carsten?» spurgte
hans kone.

Han gjorde en bevægelse, som om lyden
af hendes stemme generede ham.

»Bedre?» gjentog han grættent. »Hvad
mener Du med det?»

»Du var jo dårlig imorges, Carsten.»

»Lad mig være fri for Dine insinuationer.»
Han så på hende med et stikkende blik.
»Dårlig — ja, det er vel det Du går og

venter på. Du synes jeg lever Dig for længe; tænk, om Du blev kvit mig!» Han rystede hodet frem og tilbage og talte i en vrængende tone, som om han efterbede en eller anden.

Hans kone åbnede læberne, som vilde hun protestere, men så tog hun sig i det og satte sig stilfærdigt ned.

»Men det kan Du skyde en hvid pind efter» — vedblev han barsk, »både Du og han, husvennen Din, som du går og tisker med om dagene.»

»Anej, Carsten, sig nu ikke sligt, Du har synd for det», stemmen var bedende.

»Synd for at jeg gjennemskuer Dig! Tror Du ikke jeg forstår, hvad han og Du pønser på? Men Du kan gjerne sige ham, at det nytter ikke, han venter på Dig. Du blir ikke enke på det første, min mor.»

»Enke, — jeg! Thomsen, han er jo en gift mand.» Hun så hjælpeløst på ham.

»Og ikke heller får Du mig op til Vestre Aker*, nej, så pine, bitter død! Nu bandte jeg», og han slog i bordet, så opdækningen dansede. »Gal jeg! Det skal Du aldrig i evighed få det til.»

Fru Holm skjænkede kaffe og satte hen til ham.

»Hvor pent dit hår ser ud i dag, Carsten», sa hun venligt, i det hun gik tilbage. »I grunden er det endnu så fyldigt og blankt.»

Han strøg sig varsomt med hånden over sin tynde frisure og lod fingerspidsene glide ned igennem de spidsvoksende, visne skæg-dusker. »Ja, det skulde jeg mene» — mumlede han fornøjet. »En har jo været en smuk mand i sine dage», føjede han lidt efter til og rettede sig op med en stolt mine.

Der hørtes trin udenfor. Fru Holm så hurtig mod døren og bed i underlæben som for at stagge sin uro. I detsamme trådte to halvvoksne gutter ind. Det var deres eneste børn, og der var kun et år imellem dem. Det var vakre gutter, den ældste især, som havde lyst, krøllet hår og åbne, blå øjne. Han var lidt spinkel bygget, men udmærket velskabt, og hans nye mørkeblå bukser med jakke og vest af samme stof sad så godt på hans slanke lemmer. Den anden var mere firskåren og havde et bredere ansigt med brune, smilende øjne og sort, glat hår. De var klædt aldeles ens, når undtages, at deres små, kulörte silkeslips var af forskjellig farve.

De så begge så rene og soignerte ud, og deres røde kinder og blanke øjne fortalte om en lang morgensøvn.

»Godmorgen, godt nytår!» — sa de begge to på en gang, idet de satte sig til bords.

Fru Holm ønskede dem det samme og nikkede kjærligt til dem. Deres far var optat af avisen og lod ikke til at bemærke dem. Begge gutterne kastede fra siden af et sky blik på ham og så derefter usikkert spørgende på moren, hvorpå de gav sig ilag med måltidet.

»Nå, gutter» — sa doktor Holm pludselig uden at se på dem, »har dere sovet godt i nat?»

»Ja tak, papa!» — svarte de i munden på hinanden.

Det var tydeligt af deres bevægelser, at de var bange for at gjøre støj. Når de satte koppen fra sig, skete det varsomt og sagte, og når de bad moren række sig et eller andet, var det med dæmpet stemme.

Alligevel var den ældste uheldig og kom til at vælte sin melkekaffe ud over dugen med et rabalder, så de alle skvat sammen. Han blev bleg i kinderne og sendte sin mor et hurtigt blik.

»Hvad skal det bety, at Du griser således til, gut!» for doktor Holm op og betragtede ham med et bistert blik.

Gutten blev siddende ubevægelig uden at svare.

»Han kunde ikke hjælpe det, papa» — det var den yngste, som talte; stemmen var lav, næsten hviskende.

»Hold mund, Magnus! Hvem taler til Dig?»

Der blev et par sekunders dødsstillehed. Fru Holm lagde sin serviette over det våde sted på dugen, tog koppen og fyldte den på ny.

»Vil Du svare, Sigurd!» tordnede doktor Holm. »Hvad skal det bety? spør jeg.»

Gutten rørte sig fremdeles ikke. Hånden lå endnu på den plet, hvor den var sunken ned, da han tabte koppen. Af og til blinkede han nervøst med øjnene.

»Så svar dog, Sigurd» — hviskede fru Holm, idet hun bøjede sig ned og lod som hun tog noget op fra gulvet.

»Jeg kom til» — sa nu Sigurd med en underlig tør stemme og så et øjeblik hen på sin far.

»Kom til» — hærmed faren. »Har Du lov at komme til, Da? Hvad sidder Du

* Egnen, hvor Gaustad, sindsygeasylet, ligger.

der og glaner for? Jeg skal lære Dig, Din trodsige kanalje!» Han tog fat i hans öreflip og kneb og sled i den af al sin kraft.

Magnus löftede begge sine hænder med et halvkvalt råb, som vilde han gribe om farens arm. Hver nerve i hans ansigt sitrede. Men Sigurd fortrak ikke en mine. Han presede læberne sammen og gjorde ikke spor af modstand. Viljelöst lod han sit hode skakes frem og tilbage under farens arrige tag. Fru Holm skjulte sit ansigt i hænderne uden at gi en lyd fra sig.

»Du skylder Din far respekt, ved Du det?» sa så doktor Holm og slap endelig öreflippen.

»Har Du ikke lært, at Du skal hædre Din far og mor, hva?» Han talte i præketone. »Står der ikke skrevet, at Du blir forbandet, hvis Du ikke gjør det, hva? Kan Du ikke Din börnælærdom, gut, hva? Vil Du ikke med det gode, så får Du prygl, til Du vil. Forstår Du det, hva? Jeg skal pille trodsen ud af Dig. La bli at sidde og stir!» Stemmen slog pludselig over i et komandobröl, der bragte fru Holm og gutterne til at hoppe på stolene. »En slig uforskammethed!»

Sigurd rörtc ikke mere ved maden. Kopens indhold blev stående uanset. Han så ret frem for sig. Omkring munden lå der et udtryk af tilbagetrængt forbitrelse, måske også af smærte. Blikket var hårdt, brynene trukket op i hån. Al farve var vegen fra hans ansigt. Örelappen var rød som drypende blod.

Magnus, der sad ligeoverfor ham, havde möje med at få resten af ægget og franskbrödet i sig. Det bævede om mundvigerne, og hans öjne fyldtes stadig med vand. Men han lod som han ikke mærkede det. Ganske langsomt löb tårene over kinderne og dryppede fra hagen ned på hans tröjeopslag.

Så rejste Holm sig og gik ind i værelset ved siden af.

»Stakkels Sigurd» — sa fru Holm og vilde stryge ham over håret, men han trak sig bort med et anströg af uvilje og gik hen til hjörnesofaen.

»Hvorledes du kan være, Sigurd! — Du er da ikke sint på mig, vel?» Hendes stemme löd bebreidende.

»N—e—j da» — svarte han trævent og lod sig glide ned i sofaen.

Magnus havde i al hemmelighed törret sine öjne. »Tak for ma—hm,» han måtte

harke for at få målet op. »Tak for maden, mama» — stemmen var lidt fugtig.

Fru Holm tog ham ind til sig og kysede ham på kinden.

Så gik hun ud med blomsterspröjten efter vand til planterne.

»Det er virkelig stygt af Dig, Sigurd» — begyndte Magnus formanende. »Være slig mod mama».

Sigurd gav en arrig lyd ifra sig, åbnede en bog, som lå på bordet og gav sig til at læse.

»Ja, er det ikke sandt kanske?» — Magnus gik tæt hen til ham. »Du, Du, Du!» — han puffede til ham for hvert ord. »Værs god svar, om det ikke er sandt?»

»Kan jeg ikke få fred for Dig, gut!» Sigurd rög op med et hvæs som af en kat. »Hvad er det, Du står og ævler for?» Han gik rundt om bordet og tog plads i det andet sofahjørne, hvor han atter fordybede sig i bogen.

»Sinnetag, vigtigper, krudtkjærring» — dören gik op og stuepigen kom for at ta af bordet. Da hun var vel ude igjen med det fuldt besatte bræt, begyndte Magnus, hvor han slap.

»Sinnetag, ilskekop, særgris, fy for en skam, fy for en skam!» Han stod og pegte fingre ad ham.

»Höjre eller venstre, gutter?» löd det pludselig bag ved dem. I den åbne dörc stod deres far og strakte sine tæt lukkede hænder frem imod dem.

»Venstre» — sa Magnus efter at ha betænkt sig lidt.

»Nej, ikke den gang» — Holm åbnede hånden og lod ham se, at den var tom. Så skjulte han hænderne på ryggen og foretog et par ombytninger af indholdet.

»Om igjen» — sa han så. »Höjre eller venstre?»

Magnus var kommen i humör igjen. Han fulgte farens bevægelser med en spændt og fornöjet mine.

»Den!» råbte han og slog et klask på den anden hånd.

Doktor Holm kastede overkroppen bagover med en grimace, som skulde udtrykke den höjeste overraskelse. »Se mig til den fulassen, og jeg, som tænkte jeg skulde narre ham.»

Magnus slog sig da på knæerne og lo af glæde.

»Ja, gevinsten gir Du vel mig» — spurgte Holm og gjorde mine til at ville stikke pen-

gene til sig. Men Magnus for in på ham og vristede dem fra ham under høj latter.

»Nu Du, Sigurd! Lad os nu se, hvad held Du har». Doktor Holm tog sin portemonai frem.

Sigurd havde iagttaget sin fars adfærd med et koldt, kritiserende blik. Han kunde mindst af alt fordrage, når han gav sig til at gjøre narrestreger med dem. Hvordan han end havde båret sig ad i forvejen, så skulde de komme logrende som hunde, så snart han bare fløjtede. Det vilde han ikke, ikke om han så blev slået ihjel for det. Når han var bleven forurettet, så vilde han også ha lov til at være det.

»Nej tak, papa, jeg vil ikke» — svarte han med en let dirren i stemmen, idet han rejste sig.

»Snak med Dig, gut, kom nu bare, når Din far vil være så snill!»

»Jeg har ikke lyst.» Det kom så kort og spinkelt, men der var noget stålsat i måden.

Magnus sneg sig tæt forbi ham. »Gjør det da!» hviskede han.

»Ja, Du er nu altid Dig selv lig! Bestandig så venlig, så imødekommende, så takkelig» — vrængede doktor Holm. »Hva, ikke sandt, at det er Du?»

Sigurd gav intet svar, bare stod og så ham stivt ind i øjnene.

»Hvor det må være hyggeligt at være så elskværdig. Hva, synes Du ikke, det er hyggeligt?»

»Ak — jo» — svarte Sigurd ligegyldigt, idet hans overlæbe krusede sig hånlig og øjnene skjød et koldt blink.

»Tværdriver!» skreg Holm ude af sig selv. »Din uforskammede slubbert!» Og slagene faldt susende på guttens øren og hode.

»Anej, ikke slå ham, ikke gør det, søde, snille papa!» — jamrede Magnus, der løb til og trak ham i frakken.

Instinktmæssig havde Sigurd først løftet armene op som et skjold foran ansigtet, men i næste nu greb han sig med begge hænder om hodet og tog med bøjet nakke og ganske stum mod pryglene.

»Han ærgrer livet af mig, den gutten» — stönned doktor Holm, da han var træt af at slå. »Aldrig kan han være ordentlig.» Derpå forlod han stuen og slog døren hårdt i efter sig.

Aldrig såsnart var han borte, før Sigurd sprang frem over gulvet med et ansigt, der var fordrejet af lidenskab. Foran døren, hvorigjennem Holm var gået, stod han stille og trampede som en afsindig. I en rivende fart og tænderskjærende, gav han fra sig en masse helt eller halvt uforståelige skjældsord, medens tårerne formelig styrtede frem af hans øjne.

»Jeg tror min sandten, Du er bleven gal, Sigurd,» udbrød Magnus, der så til i nogen afstand, måbende af forskrækkelse. Da Sigurd havde raset fra sig, tørrede han omhyggeligt sit ansigt, stak hænderne på ryggen og gav sig til at vandre langsomt op og ned ad gulvet. Magnus fulgte ham med øjnene. Efterhånden, da han så, at Sigurd var bleven rolig, fortog forskrækkelsen sig. Pludselig brast han i latter. Sigurd stansede et øjeblik og tilkastede ham ett biskt blik, hvorpå han atter fortsatte sin marsch. Magnus lo stedse mere og mere. »Hvalp!» hvæste Sigurd, tog ham om nakken og drog ham mod udgangsdøren.

»Slip mig, vil Du slippe mig!» skreg Magnus og stred imod.

Med en kraftig anstrengelse fik han slidt sig løs og flygtede opover igjen. Sigurd for efter og fik atter fat i ham.

»Pas Dig bare, eller vil Du jeg skal hyle, så papa hører det? Kan du ikke vare i fred med Dig, Sigurd» — kom det straks efter mæglende, som angrede han trudslen med faren.

»Ja, vil Du la bli at le?» spurgte Sigurd befallende.

»Ja, vil Du ud og age kjælkebakke, da?» foreslog Magnus.

Sigurd drejede sig om på hælen uden at svare, lod sig glide ned i sofaen og tog atter fat på sin læsning.

Men Magnus gav sig ikke.

»Kan Du'ke komme ud og age kjælkebakke? Du, Du, kan Du'ke? Det er lum-pent af Dig. Kan Du'ke komme ud og age kjælkebakke, Du, Du, Du?» Og han trak ham i trøjeærmet og gjentog det samme op igjen og op igjen i et kjør.

»Hold mund!» råbte pludselig Sigurd. Det kom med slig kraft og var ledsaget af så hårdt et spark i gulvet, at Magnus for højt i vejret. Idetsamme kom fru Holm ind.

»Nej fy, Sigurd — siger Du, hold mund til Din bror?»

»Han plager mig» — var det korte svar.

»Plager ham, nej, hör for en vigtigper! Jeg bare ber ham komme ud og age kjælkebakke.»

»Det synes jeg virkelig Du skulde, Sigurd» — sa fru Holm opmuntrende. »Nu er det dog blet forsont til at gå i kirke.»

»Jeg læser» — svarte Sigurd afgjorende.

»Ja, i regnebogen» — lo Magnus. »Tænk Dig til, Bohrs regnebog! Det er bare for at trodse.»

»Du vil ha godt af at komme ud» — vedblev fru Holm. »Vejret er så pent, og foret må være brilliant.» Hun så gjennem vinduet ud på gaden.

»Hörer Du nu, hvad mama siger, Du, Du, Du! Vil Du ikke gjøre det, når mama siger det engang?» Han blev ved og blev ved og forsögte ihærdig at puffe Sigurds albu udenfor bordkanten. Sigurd sad med hånden under kinden og öjnene i bogen, tilsyneladende uden at ændse hvad der foregik. Men med et fik Magnus et stöd, så han fløj baglængs hen ad gulvet, ledsaget af disse ord: »Hvis Du ikke nu holder fred, så får Du prygl, så meget Du ved det.»

»Fy, skam Dig, Sigurd! Hvor kan Du være så uskikkelig mod Din eneste bror på en nytårsdag?» Fru Holms tone var strængt tilrettevisende.

»Hvorfor kan han ikke la mig være da?»

»Jeg bare ber ham komme ud og age kjælkebakke, jeg» — sa Magnus og så höjst uskyldig ud.

»A—a, ti stille med Dig! Du er så slu at det er en gru, Du ved jeg blir sint, og derfor gjør Du det.» Han stödde ordene dæmpet frem på en indædt, forbitret måde, og samtidig for hans knyttede næve med en hurtig bevægelse hen imod Magnus' ansigt.

»Nej, hör, ved Du hvad, dette går for vidt, Sigurd!» udbröd fru Holm opbragt. »Jeg tror det er bedst Du går ind på jeres værelse, indtil Du blir snil igjen.» Og hun tog ham i armen og förte ham bort over gulvet.

Han gjorte sig lös med et iltert ryk.

»Jeg kan godt gå alene» — sa han i en stram tone og gik ud med afmålte skridt.

»Jeg vil dog se efter, om der er gjort istand derinde» — mumlede fru Holm og fulgte efter.

Da Magnus blev alene, grebes han af et slags anger, som han straks sögte at fordrive ved at gjennemgå i hukommelsen hvad han havde sagt, og hvad Sigurd havde sagt, hvor-

efter han fölte sig beroliget med hensyn til sin egen opførsel. Alligevel kunde han ikke væрге sig for en vag fornemmelse af skamfuldhed. For att adspredde sig tog han op sin portemonai og gav sig til at tælle de små penge, faren havde git ham.

Sigurd gik imidlertid ind på sit og brorens fælles soveværelse, satte sig rolig ned ved bordet foran vinduet og stirrede ud på gårdspladsens sortegrå murvægge. Som han sad der med hodet stærkt på skjæve og kinden stöttet i hånden, så han uhyre melankolsk ud. Ophidselsen fra för var borte, og hvert et træk i hans ansigt var ligesom gåt til hvile i en forstenet bedrövelse.

Fru Holm lagde nogle kokes på kakkellovnen. Så stillede hun sig op ved vinduet og betragtede Sigurd. Han flyttede ikke blikket, og ikke en muskel i hans ansigt forrådte at han mærkede det. Hun korsede armene på brystet og lod sine öjne ufravendt hvile på ham. Hun vilde bringe ham til at se på sig. Men det nyttede ikke.

»Skal Du ikke ta Dig en bog og læse i?» spurgte hun tilsidst.

»Nej,» svarte han fremdeles ubevægelig.

»Hvad vil Du da bestille på, mens Du sidder her?»

»Kjede mig» — sa han tonløst.

Fru Holm stod endnu lidt og så på ham. Så gik hun fra ham.

(Forts.)

När och Fjärran.

Fröken J. Schütz, medlem af Göteborgs kvinnoförenings styrelse, har till förväran för nämnda förening hållit föredrag om *den kvinnliga kläddrägten*, afhandlande: drägten från helsovårdens synpunkt, behovet af en reform samt *reformdrägten*.

* * *

Christina Hoffler har å Konstföreningens utställning i Stockholm infemnat en genretaffla, »En liten sömmerska.»

* * *

Kvinnorna i Stockholm börja göra sina kommunala rättigheter gällande. Vid företagna stadsfullmäktigeval hafva flera af dem dels genom ombud, dels personligen afgifvit sina röster.

* * *

Bespisning af fattiga skolbarn är denna vinter anordnad äfven i Stockholm. Inom Maria och Katarina församlingar erhålla 295 barn middag hvarannan dag. De äro fördelade på tre olika ställen. Den ena lokalen har på skolrådets begäran fritt upplåtits i Katarina församlings fattighus. I Jakobe församling finnas tre ställen, hvar-est sammanlagdt bespisas 120 barn, på ladugårds-landet tvenne med tillsammans 74 och i staden mellan broarne ett med 17 barn.

Antalet skolbarn, hvilka erhålla middag hvarannan dag, uppgår alltså till 506.

Det är företrädesvis några unga kvinnor, som bragt detta företag till stånd dels genom att insamla de erforderliga penningemedlen och dels genom att påtaga sig besväret med spisnings-stälernas ordnande. De ha dock haft god hjälp derigenom att flere af församlingarne bidragit med halva kostnaden.

I olikhet med anordningen i Göteborg — hvarest uppgörelse skett med spisningsställen om middag åt ett bestämdt antal barn till ett pris af 14 å 17 öre pr. barn — har man i Stockholm skaffat lokal, anställt hushållerska och affatlat med olika handlande om uppköp i större parti af nödiga matvaror. Middagen — beräknad att uppgå till omkring 15 öre, utom bröd — består af två rätter varm mat.

Ur Fredrika Bremer-förbundets i Stockholm årsberättelse framgår bland annat, att medlemantalet under första året uppgått till 886, (numera 1,000); att antalet råd- och arbetssökande uppgått till 469; att summan af de fasta löner, som genom byrån skaffats tjänstsökande inom undervisningens och skrifögromålens område, uppgår till 10,000 kr., och att förbundet under året fått emottaga i gifvor 2,830 kr.

På de kvinliga artisternas utställning i Paris förekomma trenne svenska målariinnor: fröken *von Post*, som utställer en stor taffa, hvars motiv är, »Maria och Marta, sörjande Lazarus», *Elisabeth Keyser*, som bland annat exponerat den duk, »På fältet», som fans på akademiens utställning i somras, och fröken *Stjernstedt*, som lemnat en liten kustbild från Danmark.

För tvänne år sedan — meddelar Ö. Korr. — öfvertogs Forså pappersbruk (Östergötland) af tvänne unga fröknar Hellgren. Brukets affärer stodo vid nämde tidpunkt på temligen klena fötter. Genom nitiskt bemödande af de båda flickorna har bruket tillvunnit sig aktning och anseende inom affärsverlden och dess ekonomiska ställning stadgats. Tillsyn öfver arbetspersonalen, bokhålleri, affärsresor m. m. ombesörjas af flickorna sjelfva.

I Norsk Kvindesags-förening har öfverläkaren dr E. Bull hållit föredrag öfver »Kvinnans helse», hvilket nu föreligger i tryck, utgifvet af nämnda förening. Pris. 40 öre.

Fröken Gina Krog, den kända norska författarinnan och föreläserskan, har i »National-

ekonomisk Tidskrift» gjort en anmälan öfver den nya upplagan af Stuarts Mills berömda bok, »Kvinnans underordnade ställning.»

Lagförslag till äkta makars eganderätt har inlemnats till stortinget af hr Berner.

I sist utkomna häftet af »Kvinden og Samfundet» riktas från allmänheten en beaktansvärd uppmaning till förmögna kvinnor och män att vid stiftandet af stipendiefonder ha kvinnorna i åtanka, så att icke, som hitintills varit förhållandet, männen uteslutande må åtnjuta fördelen af dylik hjälp.

Manlig demonstration. Fru Minna Canth, Finlands mest framstående författarinna och en af kvinnosakens varmaste förkämpar, har blifvit vald till suppleant i uppådsnämnden för Kuopio stad. Uppådsnämnden åligger att närvara, då de värnpliktige, fullständigt afklädda, skola undergå läkarebesigtning

De ryska kvinnorna visa alldeles särskilda anlag för matematik. Så har fru Kovalevski fått en begåfvad efterföljare i en landsmaninna, fröken B., som, enligt Novosti, af fakulteten vid Collège de France under Rénans presidium tillerkänts ett treårigt stipendium på 4000 fres för idkanle af matematiska studier.

Fröken Bortniker, 25 år gammal, var först lärarinna vid flick-lyceet i Montpellier, tog derpå med utmärkelse doktorsgraden i matematik och tillerkändes sedan, förlidet år, af stipendiekomitéen vid Collège de France i Paris, Peuot's donation på 4000 francs, hvilken enligt testamentets föreskrift skulle tilldelas en ung matematiker, som derigenom blefve i stånd att, oberoende af materiella bekymmer, i Paris studera den rena matematiken.

Den skickliga amerikanska operatrisen, medicine doktor, fröken Reifsnyder, hvilken 1881 affagt doktorsgrad inför medicinalkollegiet i Pensylvanien och 1882 anstälts såsom praktiserande läkare vid det nyinrättade praktiska hospitalet i Shanghai, framställes genom illustration i en kinesisk tidskrift, opererande en patient för en ofantlig strumatumör.

Det är fråga om, att de kvinliga läkarekurserna i Ryssland möjligen skulle upphöra. De tyckas dock såväl af pressen som af samhället anses högst nödvändiga. Ett petersburgskt blad föreslår stadsfullmäktige att taga saken om hand, då det är känt, att de kvinliga läkarne gjort mycket stora tjänster i egenskap af stadsläkare. Såsom fruntimmersläkare äro de oersättliga på landet, för den fattigare stadsbefolkningen och för de muhammedanska kvinnorna, som aldrig kunna förmås att anlita manliga läkare. I flickskolor, institut m. m. äro de äfven oundärliga. Allt detta anser bladet utgöra tillräckligt skäl för petitioner om dessa kursers behållande.

Drottning Margareta af Italien har till sin lifmedikus utnämnt kvinnliga läkaren, doktor Maria Terné, som derefter äfven blifvit anställd som läkare för statens kvinnliga telegrafister.

Kvinnliga läkare i England och Indien. Den i London år 1874 grundlagda »School of medicine for women» har hittills besökts af 150 kvinnliga studerande. Bland dem ha 41 af »Queen's college» i Dublin erhållit diplom och tillstånd att praktisera. Några andra ha förvärfvat doktorsgraden vid Londons universitet, två med utmärkelse. Ett stort antal praktiserar som kirurger och barnmorskor. De sistnämnda ha förr i England endast tillåtits tjänstgöra som läkarnes medhjelperskor och varit förbjudna själfständig praktik. 20 af de kvinnliga studerandena förestå missionsinstitut; andra ha ansvarsfulla befattningar vid sjukhusen. Antalet kvinnor, som idka medicinska studier, är i ständigt tilltagande, hvilket man anser bör snart upphäffa deras utstängande från de stora universiteten i London, Oxford och Cambridge.

Till sakens befrämjande har indiske vicekonungen, lord Dufferins gemål i betydlig mån bidragit genom att i en skrifvelse till drottning Viktoria framhålla, hur nödvändig kvinnlig läkarehjelp vore för haremsdamerna, alldenstund den manlige läkaren icke tillåtes se patienten, utan måste ge sina ordinationer på måfå.

Fröken Rosina Heikel, som redan någon tid praktiserat som läkare i Helsingfors, är nu antagen som fast läkare i stadens tjänst, från d. 1 nästkommande juni till d. 10 april 1889, med en aflöning af 2,400 mark årligen.

Kvinnans likställighet med mannen diskuterades nyligen på ett kvinnomöte i en af Berlins förlustselokaler. Polisen fann sig föranlåten upplösa mötet på grund af angrepp mot religionen.

De arbetande kvinnorna i Förenta Staterna äro icke de ödmjuka, tåligena väsen, som vi äro vana att se här i England, skriver »London Echo», själfbevarelse är hos dem mycket starkare än hos våra kvinnor. Bevis härpå finna vi i en årsberättelse från »De arbetande kvinnornas skyddsförening i Newyork».

Denna förening bildades 1863 i ändamål: att förhindra och godtgöra bedrägerier, utfödade mot kvinnor, som försörja sig på annat sätt än som tjänstepigor; att, då så behöfves, med lagens hjälp utan något arvode från deras sida framtvinga den lön, de ha att fordra, och att råda och hjälpa kvinnor, som söka sysselsättning.

Under den tid föreningen har ägt bestånd, har hon varit verksam vid 7,000 tillfällen af bedrägeri, infordrat utestående löner till ett belopp af 90,000 kr., bilagt 20,000 tvister och skaffat arbete åt 50,000 kvinnor.

En engelsk författarinna, Mrs Napier Higgens, har utgifvit 2 delar af ett arbete om kvinnan i Europa under de 15:de och 16:de århundradena. Titeln är: »Women of Europe in the

fifteenth and sixteenth centuries.» Förste delen upptager drottning Margaretas regering och åtskilligt om lifvet i Vadstena kloster.

2,500 kvinnor användas som biljettförsäljerskor, kontrollörer, renskrifverskor, materialförrådsbiträden och banvakterskor vid den östra franska stambanan. Aflöningarne äro goda. En biljettförsäljerska kan ha en lön från 1,800 till 4,000 francs om året. De kvinnor, som äro anställda vid byråerna och kontrollverken, hafva en årlig lön från 1,080 fres till och med 3,500 fres. Banvakterskorna, 2000 till antalet, äro sämst aflönade. De ha icke mer än 120 till 240 fres om året.

Personalen vid Spanska jernvägarne består till stor del af kvinnor. Om deras arbete som skrifvare, assistenter, bokhållare etc. uttala sig de styrande högst fördelaktigt.

Flickskolorna i Bryssel lemna på kommunalstyrelsens föranstaltande undervisning i kokning, tvättning, stärkning, och strykning. Tillsvidare är det dock endast de högre flickskolornas elever, som åtnjuta denna undervisning.

En kvinnlig gymnastikförening har bildats i staden Viborg och räknar ganska många deltagarinnor.

De hinduiska enkorna utgöra 21 mill. En hinduiska har nyligen i Bombay offentligt afgifvit en kraftig protest mot förbudet att hinduiska enkor få gifta om sig. Hon omtalar, att hon sett gamla utlevade gubbar akta 12 års flickor och hört dessa gubbar rikta de strängaste förmaningar till 15 åriga enkor att hålla förbudet mot omgifte i helgd.

INNEHÅLL: Kvinnans rättigheter, af Wendell Phillips; omarbetning i fri öfversättning af C. W. D. — Carl Snoilsky: Gränsbor. — Amalie Skram: Et ægteskab (forts). — När och Fjärran.

Red. af Alma Åkermark.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annouspris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåts» annonsbyrå, Kungsgatan 60, alla hvardagar kl. 12—1 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvänder man sig till Frk. Alma Åkermark, 2:dra Långgatan 40, Göteborg (träffas tisdag och fredag 12—2 e. m.)

Till redaktionen insända Tidningar och Tidskrifter:

Sveriges Ungdom, Tidskrift för skola och hem. Redaktör och utgivare: *D. S. Hector*, Upsala. Häftet 3 innehåller: Den sjukas tröst, poem af *A. N.* — *Vilsen*, poem af *V. L.* — *Julia*, Berättelse af *T. S.* (forts.) — En resa i Norra Ishafvet. Efter *Julius Payer*. I skeppets inre. (Forts.) — Målning på elfenben. (Forts. o. slut fr. föreg. nummer.) — En vandring genom yrkesflitens verkstäder. Öfvers. af *D. S. Hector*. (Forts.) — Vid *Orinocos* stränder. (Forts. o. slut fr. föreg. nummer.) — Prenumeranternes sida: Till Fr. N-r. af *Allie* — Till en vän, af *Fredrik Nycander*; m. m.

För frisindet Christendom. Utgivare: *Christopher Bruun*. N:o 5 och 6 innehålla: *Svar til Luthersk Ugeskrift*. — *Folketanken* (Digt).

Den Norske Kvinde, red. af *Karen B. Thorbjørnsen*. N:o 6 innehåller: *Forslag fra H. E. Berner til Lov om Formuesforholdet mellem Ægtefæller*. — *Mandens Styrke*. — *Det kvindelige Arbejde* af *H. E. Berner*. — Utgivningsort: *Dröbak*.

Ny Illustrerad Tidning. N:o 11 innehåller: **Illustrationer**: *De yngsta af vårt konungahus*. — *Charles Parnell*. — *Haga i vinterskrud*. Teckn. af *V. Behm*. — *Paul och Virginie på kungliga teatern*. Teckn. af *V. Andrén*. — *De engelske socialistledarne inför rätta*. — **Text**: *I middagsrasten*. Skizz af *Carl Joh. Engström* (slut). — *Mot beräkning*. Conte moral af *Egil*. — *Text till bilderna*. — *Charles Parnell* Af *D-r.* — *Utän frimärke*. Af *Lea*. — *Minnes- och dödslista för februari*. — *Litteraturanmälan*. Af *-g.* — *Schack*. — *Om hvarnt annat*. — *Breflåda*

N:o 12 innehåller: **Illustrationer**: *Hj. Ling*. — *Joseph Chamberlain*. — *Familjens olycksbarn*. Efter engelsk teckning. — *Svåra timmar*. Teckning af *J. R. Whele*. — **Text**: *Hjalmar Ling*. †. Af *L. M. T.* — *En historia, som egentligen inte är någon historia*. Af *B.* — *Text till bilderna*. — *Joseph Chamberlain*. — *Pariserbref till Ny illustrerad tidning*. Af *Richard Kaufmann*. — *Hvar fjortonde dag*. — *Bildande konst*. Af *Z.* — *Teater*. Af *H. L.* — *Från den literära och konstnärliga världen*.

Svensk Läraretidning. N:o 12 innehåller: *Hermann Molkenboer*. Af *Fridtjuv Berg*. 2. — *För dagen*: Nya bidrag till skolrådets historia i våra dagar. — *Notiser*. — *Sveriges allmänna folkskolläroforening*: Från Östra Dalslands kretsförening. — *Riksdagen*: Slöjdundervisningen. — Val af skolrådsledamöter. — Småskolläroforeningens pensionering. — *Literatur*. — *Välskrifningen i skolan*. Af *K. Nilsson*. — *Folkskoleväsendet i Roslagen*. — *Breflåda*. — *Le-diga tjänster* m. m. — *Annonser*.

Tidning för Trädgårdsodlare. N:o 4 innehåller: Hvad har under de senaste åren gjorts och hvad bör ytterligare göras för att befördra den inhemska fruktträdodlingen? — *Cyclamen* såsom frilandsväxter. (slut fr. n:r 3). — *Canna iridiflora*. — Om gurkodling. — *Upsala Trädgårds-Sällskap*. — *Nyköpingsortens Gartnersällskap*. — *Minneslista för trädgårdsodlare*. — Medel mot mjöldagg på törnrosor. — *Chinodoxa Luciliae*. — *Svenska Trädgårdsodlareförbundet*.

Dagny, månadsblad för sociala och literära intressen, utgifven af *Fredrika-Bremer-Förbundet*. Marsnumret innehåller: *Sjelfhjelp* i form af sjukhjelp. — Uttalande om kvinnofrågan. — *Ellen Fries*: En sjelfbiografi från sextonhundra-talet (forts.) — *Gerhard Tun*, Till Sveriges kvinnor. Poem. *M. H.* Hvar före böra kvinnor deltaga i valet af stadsfullmäktige. — Uttalanden för och emot idéen om en värnpligt för kvinnan i form af sjukvård. — *Teatervän m. fl.*, Från scenen. I. Hur man gör godt, af *A. Ch. Edgren*. II. *Ensam*, af *Alfhild Agrell*. III. *Carmen*. — Hvarjehande i kvinnofrågan. — Märkligare tidningsartiklar under Februari månad. — Korrespondensafdelningen. *Bilaga*: *Fredrika-Bremer Förbundets berättelse för första året af dess verksamhet 1885*.

Finsk Tidskrift. Utgivare: *C. G. Estlander*. Marshäftet innehåller: *Verldsspråket Volapük*, af *A. Neovius*. — *C. D. af Wirsén* och idealismen, af *C. G. Estlander*. — *Resan till Rinum*, naturstudie af *P. Nordmann*. — *Iwan Sergejewitsch Aksakoff* och det slavofilska partiet i Ryssland, af *A. Fr. Nordqvist*. — *Uppländning, skärgårdssaga* af *M. Lybeck*. — I bokhandeln. — Öfversigt: *Teater* af *C. G. E.* — *Nischerua* i *Nikolai kyrka* af *C. G. E.*

Kvinden och Samfundet. Utgivningsort: *Köpenhamn*. Marshäftet innehåller: *Fra Dansk Kvindesamfundets Styrelse*. — *Camilla Collett*: *Breve d'outre tombe*. — *Robinson*: *George Sand* och *George Elliot*. — *Brev fra London*. — *Dansk Kvindesamfundets Möde*. — *Kvindelig Læseforening*. — *F. Bajer*: *Teodor Fabers Minde*. — *Hjælp Kvinderne*. — *Fra fremmede Lande*. — *Forskjelligt*. — *Avertissementer*.

Norden. *Industritidning*. Utgivningsort *Stockholm*. Redaktör och ansvarig utgivare: *Per Lindell*. — Innehåll *Tekniska notiser*. — *Gunnar Ekert*. Meddelanden från fabriker och verkstäder. — *Urmakeritidning*. — *Den hvita murstenen*. — *Procentberäkning*. — Om stenens mekaniska bearbetning.

Folkhögskolebladet. Utgivare: *T. Holmberg* och *H. Odhner*. N:r 6 innehåller: *Vår tid* af *T. H.*; *Svenska Kvinnoföreningar*, af *C. Hrg*; *Faran af orent vatten*; *Hvarjehanda*; *Det svenska jordbrukets nuvarande läge och dess framtid* (forts.); *En blind man*; *Slöjd i skolorna*, af *T. H.*; *Från bokhyllan*, af *H. O.*; *Från folkhögskolorna*; *Från landtmannaföreningar*; *En underbar resa*: *Diverse*.

J. INGEMARSSON,

Försäljningsmagasin,

27 Östra Hamngatan 27,

rekommenderar sitt stora lager af

löbel- och Gardintyger,

Bord- och Pianotäcken,

Säng- och Resfiltar,

Antimakassar och Pi-

quetäcken,

Afpassade Mattor

m. m.

erd. Lundquist & Co.,

Bosättnings-Magasin,

Östra Hamngatan N:o 42,

kommendera ett välsorterat lager af nya Bosättningsartiklar såsom: Bord-, Kaffe- och Té-serviser af äkta opak och bästa fayence-porslin, Glas-serviser af hel- och half-kristall, rikt urval af prima Nysilfver-arbeten, Bord-nifvar, Brickor och Brödkorvar, m. m.

Stort lager af Ljuskronor, Kandelabrar, Vägglystrar, Amplor samt alla sorters Lampor och tillbehör. Mattor från 25 öre fot till kr. 2: 50.

Göteborgs Enskilda Bank

i Göteborg

Drottninggatan nr 11,

diskonterar inländska vexlar, köper och säljer utländska vexlar och mynt,

utfärdar resekreditiv,

emottager medel till förräntning å Depositions- samt å Upp- och Afskrifnings-räkning,

beviljar Kassakreditiver och lån mot godkänd säkerhet,

försäljer postremissvexlar,

åtager sig inkasseringar i in- och utlandet,

samt utför i öfrigt alla vanliga bankaffärer.

Filialkontor i Venersborg, Borås, Strömstad, Kongsbacka och Marstrand.

LAGER

af såväl de mest elegantast som billigaste Manufaktur- Mode- och Hvitvaror,

Sybehörs och Garnérartiklar, Dame- och Barnhattar, Barnkläder, Tricotvaror, Bijouterier och Galanteri-varor

m. m. m. m. hos

L. Kaiser & Co.,

Kyrkogatan 36.

Korsgatan 12.

Filial:

43. Södra Hamngatan 43.

Axel Gillblad & Co.,

Domkyrkoplatsen.

Manufakturhandel

En gros & En détail.

Svart Siden & Merinos

af prima kvalitet och till ovanligt billiga priser.

Klädningstyger,

rikt urval.

Sybehör & Garnérsaker.

Möbel- & Gardintyger

samt

ett stort urval af

DAME-KAPPOR

tillverkade **endast** af utmärkt goda tyger

samt elegant utstyrda.